

Πραγματικώς ως ερ-  
χεται (Λογ. 16', 13).

# ΠΑΝΔΑΙΣΙΑ

... Αρχαιότερον ἄλλο μέ-  
σον εἰς φανέρωσιν τῆς ἀλη-  
θείας παρὰ τὴν τυπογραφίαν  
νὰ ἐπινοηθῇ ἦτον ἀδύνατον.  
(Κοραῖς «Συνέχ. 1ερ.» σελ. 427)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ  
ΠΡΟΛΗΠΤΕΑ

Ἑσπεριακοῦ φρ. 6  
Ἑσπεριακοῦ φρ. 7

Τὰ πρὸς δημοσίευσιν  
ἐγγράφα δὲν ἐπι-  
στρέφονται.

ΗΘΙΚΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ: 1-ῃ ΚΑΙ 15-ῃ ΕΚΑΣΤΟΤ, ΜΗΝΟΣ

ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΛΛΩΝ ΑΝΤΗΡΩΣΩΝ ΔΙΑΦΕΡΩΝ ΚΛΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΥΠΟ

Δ. Χ' ΔΑΝΙΗΛ

ΑΓΓΕΛΙΑΙ

Ἡ ἔλη 8 σελ. 25 φρ.  
Ἡ ἡμίση . . 15 "  
Ἡ γραμμή . 0.25 "

Μελέται ἐπιστημονι-  
καί, κοινωνικαί καὶ δι-  
δακτικαί, σύμφωνα  
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ  
Περιοδικοῦ, κατα-  
χωρεῖνται.

Διεύθυνσις: Rédaction de la Revue grecque «Πανδαισία» — VARNA (Bulgarie).

## Ο Κος ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ,

διδάκτωρ τὰ νομικά, δικηγόρος ἐνώπιον τῶν ἐγγυρῶν καὶ προ-  
ξενικῶν δικαστηρίων Βάρνης, ἀγγέλλει ὅτι συνεργάζεται μετὰ  
τοῦ κ. Γιαντόρσκι, πρῶτον εἰσαγγελέως. Τὸ γραφεῖον τῶν  
καίτοι ἀπέναντι τοῦ δημοτικοῦ κήπου. 2—2

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰδήσεις ἐκ Μονάχου.—Τῆς ἐποχῆς. Νηστεία, ἐξομολό-  
γησις. Θεία Κοινωνία.—Ἐκ τοῦ ἱταλικοῦ Edmondo De Ami-  
cis «Ἡ μήτηρ» (Συνέχεια).—Σημειώματα περὶ τῆς Μητροπό-  
λεως Σισανίου.—Ἐξ Ἀρχαίου.—Παικίλα.

## ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΟΝΑΧΟΥ

Ὁ Σ γνωστὸν ὁ ἀείδιμος Θερεϊανὸς ἐκκληρο-  
δότης διὰ Διαθήκης τὴν περιουσίαν του  
εἰς τὴν Βαυαρικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπι-  
στημῶν, ὅρισας ὅπως ἐκ τῶν τόκων βρα-  
βεύονται κατ' ἔτος ἔργα Βαυαρῶν καὶ Ἑλλήνων λογί-  
ων, ἀπορῶντα τὰ ἐλλήνικα ἐν γένει γράμματα, ὅσα  
ἤθελε κρίνει κατάλληλα ἡ Βαυαρικὴ Ἀκαδημία. Με-  
ταῦτ' τῶν βραβευθέντων ἐφέτος φέρεται ἐν τοῖς πρῶ-  
ταις τὸ ὄνομα τοῦ ἀκαταπόνητου σκαπανέως τῆς Βυζ.  
κυρίως φιλολογίας Παπαδοπούλου Κεραμέως, ὑφηγητοῦ  
τῶν ἑλ. Γραμ. ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρούπολε-  
ως, λαβόντος διπλοῦν βραβεῖον 1700 μάρκων διὰ τὰς  
δημοσιεύσεις τῶν ἱεροσολυμιτικῶν καταλόγων του.  
Πρὸς δὲ ἐγκρίνεται καὶ ποσὸν 1200 μάρκων διὰ τὴν  
ἐκδοσιν τοῦ Βυζ. Δελτίου τοῦ καθηγ. Krumbacher.  
ἔτι δὲ καὶ ἕτερον ποσὸν διὰ τὴν ἐκδοσιν ὑπὸ τοῦ καθηγ.

τῆς ἀρχαιολογίας κ. Furtwängler συγγράμματος περὶ  
ἀρχαιολογικῶν μνημείων. Μικρότερα ἐπίσης βραβεῖα ἀ-  
πενεμήθησαν εἰς ἄλλους Βαυαρὸς λογίους διὰ τὰς ὑ-  
πὲρ τῶν ἑλ. γραμ. ἐργασίας των.

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης, εἶπεν ὁ Πρόεδρος τῆς  
Ἀκαδημίας ὁ πολὺς Pettenhoffer «βλέπομεν πῶσον  
πλουσίους καρποὺς ἔφερον τὸ κληροδότημα τοῦ εὐγε-  
νοῦς «Θερεϊανοῦ». Περὶ τοῦ μεγάλου δωρητοῦ ἐποιήσα-  
το πέρυσιν ἐκτενὴ λόγον ὁ γηραιὸς Πρόεδρος, ἐξαικνί-  
σας τὸν ἄνδρα ὑπὸ πᾶσαν ἐποφὴν, καταδείξας τὰς ὑπὲρ  
τῆς ἐπιστήμης ἐργασίας του καὶ ἐξάρας τὴν μεγάλην  
σπουδαιότητα καὶ σημασίαν τοῦ κληροδοτήματός του.

Ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Προέδρου ἐγνώσθη ἐπίσης  
ὅτι ἡ βαυαρικὴ Ἀκαδημία κατέχει σήμερον τὴν πλου-  
σιωτέραν συλλογὴν παλαιοντολογικῶν ἀντικειμένων, προ-  
ερχομένων καὶ τούτων δυστυχῶς ἐξ ἑλ. γῆς. 70 ἐν  
ὄλῳ κιβώτια παλαιοντολογικῶν εὐρημάτων ἀπέστειλεν  
ἐκ τῆς νήσου Σάμου ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐκεῖ μεταβὰς γερ-  
μανὸς Stützel ὁ ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀναλαβὼν καὶ διεξαγα-  
γὰς τὰς ἀνασκαφάς. Ἡ Βουλὴ τῶν Σαμίων ἀντέ-  
στη εἰς τὴν ἐκ Σάμου ἐξαγωγὴν τῶν ἐν αὐτῇ ἐκκα-  
φέντων ἀντικειμένων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου  
Stützel, ἣν ἐποιήσατο ἐν τινι δημοσίᾳ ὁμιλίᾳ «περὶ  
τῶν εἰς Σάμον ταξιδίων του». Ἀλλὰ κατόπιν μετε-  
πίσθη. Καὶ ὁ μὲν γερμανὸς ἐρευνητὴς τοῦ Σαμιακοῦ  
ἐδάφους, ὡς ἄνθρωπος περὶ τὸ ἐμπόριον ἀσχολούμενος,  
δὲν ἦτο βεβαίως ὁ κατάλληλος διὰ τοιαύτας ἐργασίας,  
ἀλλὰ φαίνεται ὅτι μόνον τὸ χρῆμα αὐτὸς πρὸς ταῦτα  
διέθηκε, ἐφωδιάσθη δὲ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων ἐδηγῶν ὑπὸ  
Καθηγητῶν, ἐπισκεφθέντων τὴν Σάμον πρὸ αὐτοῦ. Τὴν  
νύξιν περὶ τῶν μερῶν τῶν κρυπτόντων τῆς παλαιον-

τολογικῆς θησαυροὺς δίδει ὁ Πλούταρχος ἐν τινι χωρίῳ του, καθὰ ἀνέφερέν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας ἐν τῇ ἐκθέσει του κατὰ τὴν 12 Μαρτίου ν. ἔ. ἐπέτειον ἑορτῆς τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς. Ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν ἣ παρίσταντο ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς ἐν ἐπισήμῳ στολῇ. μετὰ τὴν ἔλθεισιν τοῦ Προέδρου καὶ τῶν γραμματέων αὐτῆς, ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν ῥήτορα τῆς ἡμέρας τὸν Καθηγ. τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ ἐνταῦθα Πανεπιστημίῳ κ. Furtwängler, τακτικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας, ὁμιλήσαντα ὑπὲρ μίαν ὥραν περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων καὶ τῆς ἱστορίας τῶν Μουσείων. Ὁ φιλέλλην Καθηγητὴς καὶ ἑθνὸς τῆς ἀρχαιότητος φίλος, ἐν θρηνωδῷ τόνῳ ἤρξατο ἐκφράζων τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν τῆς καρδίας τοῦ ἐπιτεκπεπομένου τῆς ἡμέρας, ἔνθα ἄλλοτε ἴσταντο ὑπερήφανα καὶ καλλιμάρμαρα τὰ ἀθάνατα καὶ ἀνέσικτα τῆς τέχνης μνημεῖα καὶ σήμερον ἐρείπια μόνον καὶ συντρίμματα, λείψανα ἀποικοιμένης εὐκλείας καὶ δόξης ἐν τῇ θέσει ἐκείνων εὐρίσκονται. Κατόπιν ὁ σοφὸς Καθηγητὴς ἀνέφερε τὴν ἐποχὴν τῆς συστάσεως τῶν μουσείων, ἔχοντων τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν ἀλεξανδρινῶν, ἔρριψε χρονολογικὸν βλέμμα ἐπ' αὐτῶν, διελθὼν ἐν χρονολογικῇ σειρᾷ μέχρι σήμερον πάντα τὰ μουσεῖα τὰ ἐν ταῖς διαφόραις χώραις τῆς Εὐρώπης, ἑξάρας τὴν ἀξίαν τῶν κυριωτέρων, ὡς τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ, τοῦ Λούβρου τῆς Γαλλίας πλουτισθέντος κυρίως ὑπὸ τοῦ Μ. Ναπολέοντος καὶ τῆς Γλυπτοθήκης τοῦ Μονάχου, ὅπερ κυρίως εἶναι ἱδρυμα τοῦ φιλέλληρος βασιλέως Λουδοβίκου καὶ κατέληξεν εἰς μίαν πρότασιν, ἣτις τιμᾷ τὸν προτείνοντα καὶ ἣτις κέκτηται τόσῳ μείζονα σημασίαν, καθόσον οὐ μόνον ὑπὸ ἀνδρὸς ἔχοντος ἀπὸ λυτοῦ κῦρος ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ προτείνεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμως ἐνώπιον παντός, ὅ,τι ἐκλεκτὸν ἔχει ἡ Ἐπιστήμη, ἐν τῇ πανηγυρικῇ ἑορτῇ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν ἣ παρίσταντο μετὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Βαυαρικοῦ θρόνου καὶ ἄλλα μέλη τῆς Βασιλ. οἰκογενείας, καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ πλήθος λογίων καὶ ἐπιστημόνων. Ἡ πρότασις ἦν: νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὰς πρώτας ἐστίας τῶν τὰ πανταχοῦ γῆς διεσπαρμένα παντοῖα ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα. Ἴνα δὲ μείζονα ἰσχὺν ἀποδώσῃ εἰς τὴν πρότασιν του ὁ μετρίσμων Καθηγητὴς προσθέτει ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι σήμερον νέα, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ ἔρριφθη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου, προτείναντος ὅπως εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐγερεθῇ διεθνὲς μουσεῖον, περιλαμβάνον τὰς ἀπανταχοῦ σήμερον εὐρισκόμενας ἀρχαιότητας. Ἐπεσφράγισε δὲ τὸν λόγον του

διακηρύττων ὅτι ὁ σημερινὸς κόσμος ὀφείλει νὰ τρέφῃ ἀπειρον ἀγάπην καὶ βαθὺν σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα.

\* \* \*  
Ἐσχάτως ὁ διάσχυμος Θεολόγος Schell καθηγητῆς τοῦ ἐν Wurzburg Πανεπιστημίου ἔδειξε σημεῖα ἀποσικιρτήσεως ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑφώσας φωνὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ πιέσεων τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἰδίᾳ τῶν Ἰησουϊτῶν, ἀλλὰ κατόπιν ἀνεκάλεσε ἢ μᾶλλον ἐμετρίασε ταῦτα, κηρύξας ἀπὸ τῆς ἑδρας του, ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ ἀποταχθῇ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅτι ὁμιλήσας οὕτω δὲν σημαίνει ὅτι ἀποκηρύττει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς τὸν Πάππαν. Ὁ ἀνεξάρτητος καὶ ἐλευθερόφρων τύπος ἤρξατο ἐγκωμιάζων αὐτὸν ὡς δεύτερον Dollinger, ὅστις εἶναι ἡ κεφαλὴ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ κατόπιν, ἀνακρουσάντος τούτου πρύμνῳ καὶ ὁμολογήσαντος ὑπακοὴν εἰς τὰ δόγματα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐπέτεθη κατ' αὐτοῦ ὡς μὴ ἔχοντος τὸ σθένος: νὰ διεξαγάγῃ τελεσφόρως τὸν ἀγῶνα, οὗ ἤρξατο, ἀλλ' ὡς δειλοῦ ἐγκαταλειπόντος τὴν σημαίαν, ἣν εἶχε τὸ θάρρος μόνον νὰ ὑφώσῃ.

Ἐν τέλει λόγου γενομένου περὶ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς παλαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας μεγάλου Dollinger, προσθέτω ὅτι ἐφέτος πρὸ ὀλίγων μόλις ἐβδομαδῶν ἐωρτάσθη ἡ ἑκατοστὴ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἐνταῦθα μεγαλοπρεπῶς ὁ ὄμιλος τοῦ Μονάχου πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο νὰ ὀνομάσῃ μίαν τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως ἐκ τοῦ ὀνόματός του καὶ νὰ στέφῃ τὸν τάφον τοῦ ἀοιδίου ἀνδρὸς με στεφάνους ἡ Ἀκαδημία, ἥς ἐτύγχανε πρόεδρος ἐτίμησε τὴν μνήμην αὐτοῦ ἀξιοπρεπῶς, ὁ δὲ νῦν Πρόεδρος καὶ διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῇ πανηγυρικῇ αὐτῇ ἑορτῇ τῆς 12 Μαρτίου ἐποιήσαντο βραχεῖαν μνηεῖαν αὐτοῦ, παρακαλέσας τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας ὅπως ἀναστῶσιν ἐκ τῶν ἐδρῶν αὐτῶν πρὸς ἐνδειξὴν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν πρὸς τὸν πρώην αὐτῶν πρόεδρον.

Μόναχον Μάρτιος 1899.

Δ. Χ.

## ΕΠΙΚΑΙΡΑ

### ΝΗΣΤΕΙΑ, ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ, ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α'. Καὶ πρῶτον ἡ νηστεία. Ἡ νηστεία, τὸ φοβερὸν ὄνομα, τὸ ὅποιον καὶ ἀκούμενον μόνον δυσχερῶς ἤγχε καὶ ἀπαρέτκει ἡμῖν! Ἡ εὐγένεια ἐν τούτοις καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου, ἀγα-

πητοί, ἐκτὸς ἄλλων, διακρίνεται καὶ ἐν τῷ θαμάζειν καὶ κατα-  
νικᾶν τὰς ἐπιθυμίας καὶ ὁρέξεις τοῦ χοϊκοῦ καὶ σαρκικοῦ σώ-  
ματος. Χαίρομεν ὡς γνωστὸν καὶ εὐφραινόμεθα ὅταν ἀκούωμεν  
ὅτι ἐλευθέρως ἐπὶ μὴνας ὅλους καταλύομεν εἰς πᾶν τ.α. Πρὸς  
αὐτὸ λοιπόν, ὅσοι ὑγιαίνομεν, ὅσοι ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς δὲν ἀ-  
σθενούμεν, ἐν ᾧ ὅλον τὸν κήπον τοῦ Δημιουργοῦ, γῆν, θάλασ-  
σαν καὶ ἀέρα πικνοτοτρόπως τρυγῶμεν, πρὸς τί νὰ μὴ στερω-  
μεν καὶ ὀλίγον ἐκυτοῦς περιεργότερας τινὲς τροφῆς, ἐκλεκτοτέ-  
ρου τινὲς λιγνεύματος καὶ καρνεύματος, ὅπως οὕτω τιμῆσω-  
μεν τὸν πρὸς ὠφέλειαν ἡμῶν διατάξαντα τὴν διαίταν καὶ νη-  
στείαν καὶ τοιαῦτα ὑπὲρ ἡμῶν παθόντα Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν!

Ἡ νηστεία διατάχθη τῷ Ἀδὰμ πρὸ τοῦ θαλάσσιου· ἡ  
νηστεία εὐρίσκειται καὶ ἐκτελεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐθνῶν· τὴν νη-  
στείαν ἐφημέριον οἱ Προφῆται, ἐτήριον οἱ ἀπόστολοι, παρέλαβε  
καὶ ἡ ἐκκλησία· «Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος,  
ἢ ὑποδιάκονος, ἀνάρχωντος, ἢ ψάλτης τὴν Ἀγίαν Τεσσαρα-  
κωστὴν οὐ νηστεύει, ἢ Τετράδα ἢ Παρασκευὴν, καθιρεσθῶ.  
ἢ Ἐκτὸς εἰρήμῃ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο. Ἐ-  
νὴν δὲ λαϊκὸς ἦ, ἀσροκίεσθω». (Κανὼν 98' (69ος) τῶν ἀγίων  
ἀποστόλων). Τῆς νηστείας καὶ ὠφέλεια ἀπειροὶ τὴν διαίταν καὶ  
ἐγχαράττειν καὶ οἱ ἱερωὶ παῖδες ἐπιβάλλοντες, πολλὰ ἐξ αὐτῶν  
περιμένουσιν. Ἡ νηστεία καθίζει τὸ διοικτικὸν τοῦ νοῦς· δέξ-  
ναι τὸ ἀντιληπτικόν· πλατύνει τὴν μνήμην· χαλινῶν τὰ πάθη·  
τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιπαραστάσεις καταστέλλει, κοιμίζουσα πᾶν γε-  
ῶδες καὶ ὕλικον ἐρόνημα· θαμάζει τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας, αἰ-  
τινες ἐξαγριεῦνται διὰ τῆς ὑπερμέτρου τροφῆς, κατασκευαζούσης  
ἀκηρῆς καὶ νοθρὸν τὸ πνεῦμα· φέρει πραότητα καὶ ὑπομονήν·  
περὶ τὴν ψυχὴν ἄνω· οὐρα τὸ θεῖον ἔλεος καὶ τὸ ταπεινὸν τὸ  
σῶμα, καὶ τὰ ὑπερήφανα νοήματα· ἡρεμῶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν  
καρδίαν, φυλακεύουσα τὰς κακοήθεις ὁρμὰς· ὁδηγεῖ εἰς προσευ-  
χὴν καὶ ἐλεημοσύνην· σώζει τὴν ψυχὴν. Τί ἄλλο περισ-  
σόταρον! «Τὸ βράζον τῆς νεότητος καὶ πρὸς τὰς ὁρμὰς δυσ-  
κλίσθητον, γράζει καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς, οἶόν τινα χαλινῶ,  
«τῇ ἐγχερατεῖα κατεργάζεται» (Ὁρὼ κατὰ πλάτος 16). Πα-  
χέα γαστήρ, ἔλεγον καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, λεπτὸν οὐ τί-  
«κται νοῦν». Δι' αὐτῆς ὁ Προφήτης Δανιὴλ ἐβίβωσεν στόματα  
λεόντων· δι' αὐτῆς ἡρώδη ἄνω ὁ Προφήτης Πλάκας· αὐτὴν ἐρ-  
γον καθημερινὸν εἶχεν ὁ μεζῶν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰ. ὁ  
Βαπτιστὴς· αὐτὴν εἶχον ἐν τρυφήνῃ καὶ ἀπειροὶ ἕτεροι τῷ Θεῷ  
ἐθαρεστήσαντες χροί. Ἰδοὺ τί περὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς καὶ τῶν  
παρὰ πλῆθρον δουλαγωγῶν καὶ κακοχηῶν τοῦ σώματος γράφει  
καὶ ὁ πολλὸς ἀγγλος φιλόσοφος Βάκων, ὁ ἱερωὴς τοῦ βαλκωνι-  
σμοῦ (τῆς πειραματικῆς φιλοσοφίας+1626)· «Ἡ ψυχὴ ἀθροίζο-  
μένη εἰς ἐαυτὴν διὰ τῆς νηστείας καὶ πικρῆς ἐτέρου μέ-  
νου, δι' οὗ αὕτης χωρίζομένη οἶονεῖ τοῦ σώματος, δύναται ἀ-  
νω λύτως νὰ ἀπολύσῃ ἐαυτῆς... κέκτηται ἐνεκα  
αὐτῆς θείας αὐτῆς οὐσίας καὶ προαίσθησιν τινὰ τοῦ μέ-  
λλοντος».

Νηστεία δὲ κυρίως (ἐκ τοῦ νη+ἔδω) εἶναι· ἡ ἀπαξ τῆς  
ἡμέρας, μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ξηροαγίλ. Ἐν τούτοις ἡμεῖς, μα-  
θόντες τὸ καθαρόν καὶ ἀνέθετον θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀς ταπει-  
νώμεθα μὲν καὶ ἀς ὁμολογῶμεν καθαρῶς τὴν ἀλήθειαν, ἀς ζη-  
τῶμεν δὲ καὶ τὴν συγγνώμην Αὐτοῦ διὰ τὴν παράστασιν ἡμῶν,  
καὶ τὴν ἀσθένειαν καὶ οὕτως ἔλκοντες τὴν συμπάθειαν Αὐτοῦ, ἀς

ἀναπληρῶμεν τὴν ἑλλειψιν ἡμῶν· διότι ἄλλως «ἔχι· μόνον τῆς  
παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν νόμων» τοῦ Θεοῦ δι-  
πλοῦν λόγον ὅλ' ἀποδώσωμεν. «Τοῦτο ἐστε γινώσκοντες, διδά-  
σκαι καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος Θεσσαλονίκης ὁ Παλαμᾶς, ὡς  
«οὐκ αὐτὴν δι' ἐαυτὴν τὴν σωματικὴν ἐπαινοῦμεν νηστεί-  
αν, ἀλλ' ὡς ἐνεργούσαν πρὸς ἕτερα ψυχωφελέστερα· τὴν γὰρ  
«σωματικὴν ἐργασίαν πρὸς ὀλίγον ὠφέλιμον εἶναι καὶ ὁ Θεός  
«Παῦλος, φησί. Διὸ καὶ οἱ διὰ πείρας λαλοῦντες θεοφόροι πατέ-  
«ρες, οὐκ ἀποδέχονται τὰς πολυημέρους νηστείας, ἀλλὰ δοκιμώ-  
«τερον κρίνουν τὸ καλὸν ἡμέραν ἐσθίειν ἀπαξ καὶ μὴ χορ-  
«τάζεσθαι· καὶ τοῦτο φασὶ σύμμετρον καὶ μετὰ λόγου νηστεῖαν,  
«ὅ καὶ ἡ Γραφὴ λέγει, τὸ μὴ ἀπαχθῆαι χορτασίᾳ κοιλίας, καὶ  
«τῇ τοῦ λαίμου ἡδονῇ, ἀλλὰ τῆς μὲν ὁρέξεως ἐγκρατείας ἐ-  
«νι τῆς τροφῆς ἀρεσθῆναι, τὴν δὲ ποιότητα ταύτης καὶ ποσότη-  
«κατὰλλήλων εἶναι τῇ δυνάμει καὶ διαθέσει τοῦ τρεφομένου σώ-  
«ματος, πρὸς τὸ καὶ τὴν ἐγείναι αὐτοῦ κατὰ τὸ δυνατόν συντη-  
«ρεῖσθαι· τὸ γὰρ καταλλήλως τῇ ἀσθενείᾳ συμμέτρως ἐσθίειν  
«ἀπὸ τῶν διδομένων βρωμάτων τὸν ἀσθενῆ, μὴ προστιθέντα τοῖς  
«ἀναγκαίοις τὰ λίαν περιττὰ καὶ λυσιτελεῖ, καὶ τὸ τὴν τροφὴν  
«ἐπιζητεῖν, ἀλλ' οὐ τὴν σφοδρὴν, καὶ τὴν πόσιν, ἀλλ' οὐ  
«τὴν μέθην, καὶ τὴν σύμμετρον χρῆσιν, ἀλλ' οὐ τὴν ἀμετρίαν  
«καὶ ἀκρασίαν καὶ τὴν παράχρησιν, οὐκ ἀφαιρεῖται τοῦ κερρη-  
«μένου τὴν ἀριότητα». (Ὁρ. γ' τῇ Ε' Κυρ. τῶν Νηστ. ἐν τῇ  
καὶ περὶ ἐλεημοσύνης).

\* \* \*

Β'. Μετὰ τοιαύτων εὐσεβῶν χριστιανικῶν διαθέσεων καὶ ἱερῶν  
συγκινήσεων ὁρεόμεν κατὰ τὰς ἀγίας τάτας ἡμέρας νὰ προσέλ-  
θωμεν καὶ εἰς τὸ καθίστα τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσε-  
ως· ἐν ταπεινώσει δὲ, ὡς ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος, νὰ ὁμολο-  
γήσωμεν τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἀνθρώ-  
πον ὁμοιοπαθὲς ἡμῖν, ὅπως μὴ ἀνυπακούωμεν καὶ μὴ θέ-  
λοντες νὰ ὁμολογήσωμεν αὐτὰ ἐν κατασχύνῃ, ἐνώπιον τῶν ἀγ-  
γέλων καὶ τῆς Οἰκουμένης συμπάσης τότε. Ἰδοὺ ἡ κατὰ  
λήλως ὥρα διὰ νὰ εἰπωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ καρδίας τὸ τοῦ ἀσώ-  
του υἱοῦ, τοῦ καταραχόντος ἐν σπατάλῃ πᾶσιν τὴν πατρικὴν πε-  
ριουσίαν «ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ ἐρῶ Ἀν-  
τῶ· Πάτερ ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον  
Σου» (Λουκ. ιε' 18), διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ κατερίστη καὶ ἡμεῖς  
ὁ φύσει Πανάρχως καὶ Πολυεύσπλαγγος εὐαγέλης πατὴρ ἡμῶν!  
Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ ἡμέρα σωτηρίας, διὰ νὰ δεί-  
ξωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ μυστικά τῆς ψυχῆς ἡμῶν πάθη καὶ τὰς  
τῆς καρδίας παλαιὰς καὶ νέας πληγὰς εἰς ἔμπειρον Πνευματικὸν  
ἱατρὸν, ἵνα ἰαθῶμεν. Ἀς ἀρῶμεν τὴν προτέρην ζωὴν· ἀς  
μελετήσωμεν αὐτήν· ἀς ἐτοιμασθῶμεν νὰ ὁμολογήσωμεν διὰ τοῦ  
Ἰησοῦ ἡμῶν στόματος τὰ ἀνομήματα ἡμῶν· ἀς μὴ ἀναβῶμεν  
ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ μέγιστον ἡμῶν συμφέρον τοῦτο, διὰ  
νὰ μὴ στείλῃ καὶ ἡμεῖς θάνατος κήρυξας, περριτισμένους ἁμαρ-  
τιῶν, ἐκεῖ. Τὴν συστολήν καὶ τὸν φόβον, τὴν ἀτολήμην καὶ τὸ  
ἀναποράσιτον, ἀς τὰς κρατήσωμεν δι' ἐκείνας τὰς στιγμὰς, ὅταν  
μελετῶμεν νὰ ἁμαρτήσωμεν τότε ἀς δειλιώμεν· τότε μετὰ ὀρί-  
κης ἀς ὀπισθοχωρῶμεν. Ἀς σκερθώμεν καὶ ἀς ἐξαγορευθῶμεν  
μετὰ θάρρους καὶ μεγάλης τόλμης, γενόμενοι κριταὶ καὶ ὄχι  
προστάται τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως οὕτω, συνασθναθέντες ἐγ-  
καρδίως τὸ μολιέδινον τῆς ἀμαρτίας βάρους

(Ζαχ. ε' 78) καὶ πᾶσαν τὴν δυσωδίαν καὶ πικρίαν καὶ φαρμακεράν αὐτῆς πνοήν, ἐλαφρυνθώμεν, ἡσυχάσωμεν καὶ θεραπευθώμεν! «Λέγε τὸ πρῶτος τὰς ἀμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς».

Ἐξομολογοῦμαι λέγουσί τινες, μόνος εἰς μόνον τὸν Θεόν. Ἡ συνειδήσις ὅμως οὕτω δὲν ἡσυχάζει· ἡ καρδιά δὲν θεραπεύεται· ἡ εὐκολία τῆς ἀφέσεως νέας προκαλεῖ πτώσεις· πρέπει νὰ μελετήσωμεν ὡς εἴπομεν ὅτι πρόκειται νὰ εἴπωμεν διὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν στόματος τὰς παρεκτροπὰς ἡμῶν, καὶ πορευθέντες νὰ ἐκθέσωμεν προφορικῶς αὐτάς, ὅπως οὕτω αἰσθανθέντες τὴν αἰσχύνην καὶ τὰς δυσκολίας αὐτῆς, μισήσωμεν ἀπὸ βάθους ψυχῆς τὰς παραβάσεις τῶν δεσποτικῶν καὶ θεϊκῶν νόμων καὶ μὴ ἐπανεληθώμεν εἰς αὐτάς· ἄλλως εὐκολος ὡς εἶδομεν ἡ πτώσις! Ὡστε ἐν ἀληθείᾳ πωθώμεν νὰ γαλητεύσῃ τὰ πικρα τῆς καρδίας ἡμῶν κύματα καὶ νὰ αἰσθανθώμεν πάλιν ἐγκαρδίως τὰς γλυκύτητας τῆς γλυκυτάτης εἰρήνης καὶ ἡσυχίας, χρεωστωμεν καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν νὰ ἐκτελέσωμεν, ὡς διατάσσουσιν ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἡμῶν βιβλία· «ἄνθρωπος ἢ γυνή, ὅστις ἐν ποιήσει ἀπὸ πάντων τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἐξαγορεύσει τὴν ἀμαρτίαν, αὐτοῦ ἦν ἐποίησεν... (Ἀριθμ. ε', 7) ... καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ Ἱερεὺς, (Λευϊτικ. ε', 4—5) καὶ ὁ ὑψιπέτης θεολόγος Ἰωάννης». «Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἀμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἐαυτοὺς πλανώμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Ἐὰν ὁμολογώμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας καὶ καθαρῇ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας» (Ἐπιστολὴ Α' στίχος 8 καὶ 9). Ἀλλως, οὐ μόνον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν ταῖς μυστηρίοις αὐτῶν οἱ Βραχμᾶνες, οἱ Ἰάπωνες, οἱ Θιβέτιοι, οἱ Ἀμερικανοὶ ἐξομολογοῦντο· διὸ καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν· «Ἐὰν δέ γε ἀδικήσης αὐτὸν ἐκόντα· ἔναι ἐκεῖσε, ὅπου ἂν τάχιστα θώσῃ δίκην παρὰ τὸν δῆμον, σπεύδοντα ὅπως μὴ ἐγγροισθῇ τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας ὑποκλόν τὴν ψυχὴν ποιήσει καὶ ἀνίατον». (Πλάτωνος Γοργίας).

Ἡ μετὰ τοῦ Πνευματικοῦ Πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ ἐξομολογήσει συνάντησις, πολλαχῶς καὶ πάντας ὥρελεῖ, καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν νομίζοντα ἑαυτὸν ἀναμάρτητον καὶ οὐδὲν ἔχοντα νὰ ἐξομολογηθῇ, εἰ καὶ «οὐδεὶς ἀναμάρτητος κἂν μία ἡμέρα ἢ ἡ ζωὴ αὐτοῦ»· ὥρελεῖ δὲ ἡ τοιαύτη συνομιλία, φωτίζουσα, δηγχοῦσα, ἐνισχύουσα, ἐνθαρρύνουσα καὶ ἐπανορθοῦσα διὰ τῆς διακριτικῆς ποιότητος, ὡς ὁ Σωτὴρ ἠθέλει νεύσει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Πνευματικοῦ Πατρὸς «οὐ γὰρ αὐτὸς ἐστὶν ὁ λαλῶν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τὸ λαλῶν ἐν αὐτῷ» (Ματθ. ι', 20 Μαρκ. ιγ' 11) καὶ δίδει ἐν αὐτῷ ἐστὶν ἡ ἐξουσία ἵνα «ὅσα ἂν θήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ὅτι λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. 17, 18 καὶ 19). Τοιοῦτοι δὲ γενόμενοι θέλωμεν ἀναδειχθῇ καὶ τοῦ μακαρισμοῦ ἀξιοί. «Μακάριοι ὧν ἀρέθισαν αἱ ἀνομίαι· καὶ ὧν ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι» (ψαλμ. λμ'). Ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος. Ἰδοὺ ἡμέρα σωτηρίας.

\* \* \*

Γ'. Οὕτω λοιπὸν διὰ τῆς κατὰ δύναμιν νηστείας, τῆς ἐξομολογήσεως, τῶν θαυμάτων τῆς μετανοίας, τῆς ἀμνηστιακίας καὶ ἀγάπης καθαρθέντες, προσέλθωμεν «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης» εἰς τὸ πάντιμον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος

ἡμῶν· προσεγγίσωμεν καὶ πῖωμεν ἐκ τῆς ζωηφόρου ταύτης κρήνης ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἡ ἱερὰ ἱστορία διηγείται ὅτι ὁ Ὀλοφέρνης, θέλων νὰ κυριεύσῃ τὴν Βετυλούαν πόλιν, πατρίδα τῆς σοφῆς Ἰουδῆς χωρὶς κόπον, ἔκοψε τοὺς σωλῆνας, οἱ ὅποιοι ὠδήγουν τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν, ὅπως οὕτως, ἐλλείψει ὕδατος, ἀναγκάσῃ τοὺς ἐν αὐτῇ νὰ παραδοῦσιν· χωρὶς πόλεμον. Τὸν αὐτὸν τρόπον μεταχειρίζεται καὶ ὁ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν· προσπαθεῖ παντοιοτρόπως νὰ ἀπομακρύνῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νέκταρ τοῦτο τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἐκνευρισμένους καὶ ἐξησθενημένους χωρὶς πόλεμον νὰ δεσμεύσῃ εἰς τὰ θεληματα αὐτοῦ. Ἡμεῖς ὅμως, κατανοοῦντες τὸ ὕψος τοῦ Μυστηρίου τούτου, εἰς τὸ ὅποιον αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἀναμύησιν ἑαυτὸν ἡμῖν, ἐρχόμενος ἵνα φωτίσῃ, θερμάνῃ ζωώσῃ καὶ ἀγάσῃ ἡμᾶς διὰ τοῦ ἰδίου Σώματος καὶ Αἵματος Αὐτοῦ. «τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου» (Ματθ. κατ' 27), θυμαίνωμεν καὶ ἐκπλαγώμεν ἐπὶ ταῖς ἀκατανόητοις τοῦ Σωτῆρος πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίαις. Τίς τῶ ἐντι ποιῶν τρέφει τὰ πρόβατά του διὰ τῶν ἰδίων του μελῶν καὶ κρεῶν; Μητέρες εἶναι καὶ εἰς ξένας τροφὰς πολλαχῶς διδίδουσι τὰ τέκνα των. Βλέπετε τὰ νήπια, σημεῖοι ὁ Ἱερὸς Χριστότομος μετὰ πόσης προθυμίας ἐμπήγνυσι τὸ στόμα εἰς τὴν θηλήν καὶ θηλάζουσι; Μετὰ τοσαύτης, καὶ ἀπείρου μεγαλειότητος δρεξέως καὶ ἡδονῆς, ὡς προσεγγώμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν τράπεζαν ταύτην τὴν πνευματικὴν, εἰς τὴν δρόσον τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου, εἰς τὴν πηγὴν τοῦ αἵματος τοῦ Δεσποτικοῦ.

Φανερόν δὲ εἶναι ὅτι ὅσον συνεχῶς προετοιμαζόμεθα καὶ κοινωνοῦμεν, τόσον περισσotέρην δύναμιν καὶ ἀγαθὸν λαμβάνομεν, δεχόμενοι τὰ ἅγια ταῦτα εἰς ἡσιν ψυχῆς τε καὶ σώματος, εἰς ἀρεσὴν ἀμαρτιῶν, εἰς προσθήκην τῆς θείας χάριτος, εἰς ὅπλον κατὰ τῶν ἔσω καὶ ἔξω δυσχερειῶν, εἰς ἀποκρίωσιν τῶν παθῶν εἰς εὐφροσύνην καὶ χαράν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν κανόνων τῆς, καὶ οἱ θεοὶ πατέρες καὶ διδάσκαλοι (ὁ θ' Κανὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὁ 66 Κανὼν τῆς ἡ Οἰκουμένης Συνόδου· ὁ β' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ· ὁ γ' καὶ τοῦ Ἀγίου Τιμοθέου, ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ θεὸς Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἐν τῇ Β-α αὐτοῦ Ἀπολογία, ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος εἰς πάμπολλα μέρη) ἐν ἐνὶ στόματι παρακινεῖσι πάντας τοὺς χριστιανοὺς συνεχέστερον νὰ ἐξομολογῶνται καὶ νὰ μεταλαμβάνωσιν. Ἀλλὰ καὶ ὅστις θώσῃ προσοχὴν εἰς τὰς εὐχὰς θ-λης τῆς Θείας Λειτουργίας μήπως δὲν βλέπει φανερώς ὅτι ἡ ὅλη τελετὴ ἀποδίδει εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνωσιν οἱ συναθροισμένοι χριστιανοὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὅσοι δηλ. ἔχουσι τὴν ἁ-δειαν παρὰ τοῦ Πνευματικοῦ των ( . . . καὶ μεταδίδονται Σοῦ τῷ ἀρχάντῳ . . . καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ καὶ «μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» Ὁρθοί μετὰ λαβόντες τῶν θεῶν ἀρχάντων, ἀθανάτων καὶ ἐπουρανίων φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ . . . ) Ἄς μὴ ἀποστραφῶμεν λοιπὸν, ἀλλ' ὡς ὑπακούσωμεν δλοψύχως εἰς τὴν καλοῦσιν ἡμᾶς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ φωνὴν «λάβετε, φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου» (Ματθ. κατ', 26—28)· καὶ πάλιν ὁ Σωτὴρ «ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς» βοᾷ· «οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ

φάτῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ· ἐάν τις φάτῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν. . . » καὶ ἡ Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν. Ἐάν τις φάτῃ τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίῃτε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. . . Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ» (Εὐ-αγ. Ἰωάν. κ' 48—58).

Συνοψίζοντες λοιπὸν ὧδε διὰ δύο λέξεων τὰ ἀναγνωσθέν-τα. Ἄς ἐνθυμώμεθα διὰ παντός καὶ ἅς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἔχομεν πατέρα γνήσιον ἐν οὐρανοῖς ὅστις καὶ γνωρίζει πῶς καὶ πότε νὰ βοηθῇ ἡμᾶς ὡς Πάντορος· καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθῇ ἡμᾶς, ὡς Πάντατος, καὶ δύναται νὰ βοηθῇ ἡμᾶς πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὡς Παντοδύναμος καὶ κτίστης πάσης πνοῆς. Ἄς ἐνθυμώμεθα νὰ συνοδεύωμεν τὴν νηστείαν ἡμῶν μετὰ τῶν θαυρύων τῆς μετανοίας τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἅς μὴ λησμονώμεν ὅτι ἂν καὶ ὁ καιρὸς τῆς νηστείας παρέρχεται, ὁ τῆς ἐγκρατείας ὁμοῦς εἶναι καὶ μένει πάντοτε μεθ' ἡμῶν, μὴ κατακρίνοντες χαίρετάως τὸν πλησίον ἡμῶν ἀδελφόν, διότι τὴν μὲν ἀμαρτίαν τοῦ γνωρίζομεν ἴσως, ἀγνωστοῦμεν ὁμοῦς τὴν κρυφίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ συντριβὴν τῆς καρδίας καὶ μετανόιαν του, ἥτις ἴσως τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγένετο· μὴ μεθύνοντες ὑπὲρ χρόνον καὶ ἐξουτελιζόμενοι, διότι, ὁ οἶνος, ὡς γλαφυρῶς σημειοῦται ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἐδόθη ἵνα γελωμέν, οὐχ ἵνα γελωμεθα· «Τιμὴ γὰρ νηστείας οὐχὶ σιτίων ἀποχὴ ἀλλ' ἀμαρτημάτων ἀποχώρησις. . . Νηστεύει· δείξον μοι διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν; ποίων ἔργων φησὶν; ἐάν ἔζη πένητα ἐλέησον· ἐάν ἔζη ἐχθρόν, καταλ-λάττω· νηστεύτω καὶ στόμα ἀπὸ ῥημάτων αἰσχροῦ καὶ λοιδορίας». Ἄς ἐνθυμώμεθα νὰ ἐξομολογηθῶμεν τοιμηρότατα καὶ καλοῦστα, ἔχοντες ἀπόφασιν σταθεράν νὰ μὴ προδώσωμεν, νὰ μὴ πληγώσωμεν ἐκ νέου τὸν Σωτῆρα ἡμῶν διὰ νέων ἀμαρτημάτων· ἅς μετανοήσωμεν, ἅς θρηνησωμεν αἰλικρινῶς· ἅς μὴ ἐντραπώμεν διὰ τὰ ἐγκλήματα ἡμῶν δάκρυα· αὐτὰ εἶναι τὸ βάλ-ταμον, διὰ τοῦ ὁποῦ αἱ πληγαὶ τῆς ἀμαρτίας θεραπεύονται!

Καὶ τέλος ἐνθυμούμενοι τὴν γλυκύτητα καὶ τὰς ὠφελείας τῆς Θείας Κοινωνίας, τοῦ ποτηρίου τούτου τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, ἅς προτερχώμεθα συνεχῶς μετ' ἐγκαρδίου πόθου καὶ ζήλου εἰς τὴν γέμουσαν τρυφῆς τράπεζαν ταύτην, ἐξ ἧς πηγῇ πυρὸς πνευματικῇ ἀναδίδει, κρατῶντες στερεῶς ὃ ἐλάβο-μεν, ἵνα μὴ κλαπῇ ἢ περὶν ἀπολεσθῇ· οὕτω δὲ φερόντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν καὶ λαμπρυνθέντες καὶ ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς θὰ εὐφρανώμεθα καὶ θὰ ζώμεν, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ τῶν λογί-σμων, τὴν ἀληθῆ ζωὴν, διατηροῦντες τὴν πνευματικὴν ζωὴν, καὶ τὴν αἰώνιον θὰ ἀπολαύσωμεν χαίροντες, διότι εἰσπράττομεν εἰς τὰς φλέβας ἡμῶν Αἷμα, οὐχὶ βασιλικόν, ἀλλὰ θεϊκόν, καὶ ἐκτραφέμεθα καταγωγὴν οὐχὶ βασιλικὴν ἀλλὰ θεϊκήν· ὅς-τε ἐκ τῆς εὐγενείας, υἱοὶ τοῦ Θεοῦ κατὰ χάριν γινόμενοι, καὶ τὸν Κύριον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου μεθ' ἡμῶν ἔχοντες· «Εἰ γὰρ σῶμα σώματος προσψύχον, ἀλλοιοῦται τῇ ἐνεργείᾳ, τί δ' ἂν οὐκ ἀλλοιωθῇται ὁ Θεοῦ σῶματι προσψύχων ἀθώοις χερ-σίν;» (Ἰωάν. τοῦ συγγρ. τῆς Κλίμακος λόγος κη' περὶ προτευχ.).

Γεύσασθε καὶ ἰδέτε!

Δ. Χ' ΔΑΝΙΗΛ.

(ΕΚ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ)

Edmondo De Amicis

## Η ΜΗΤΗΡ

Ἐκείνην τὴν νύκτα δὲν ἤδυνήθη νὰ κλείσῃ τὸ θυμὸν εἰς στήθεον ὑπὸ τὰ κλινοσκεπάσματα ἀνήσυχος, μὴ εὐρίσκων θέτιν, καὶ δὲν ἔκλυεν ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ συστρέφεται καὶ κλίνη ὅτε ἐπὶ τῆς μιᾶς, ὅτε ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς, ὅτε μὲν ὑπτιος, ὅτε δὲ προνήξ· πάντοτε ἀνωφελῶς, διότι τὸ ἐράπλωμα ἐφαίνετο αὐτῷ πολὺ βαρὺ καὶ ἡσθάνετο ἐπὶ τῆς βράχειος μεγάλῃν θερμότητα, μέγα βάρος ἐπὶ τοῦ στήθους, ἀνήσυχίαν, μακίαν κινήσεως, ἀπληστον καὶ ἀλγυνὴν ἐπιθυμίαν καθαροῦ ἀέρος· ἐλάμβανεν ἐκίστην σιγὴν τὸ ἄκρον τοῦ σκεπάσματος καὶ ὥθει αὐτὸ κάτω μέχρι τοῦ γόνατος, στένων, πνευστιῶν, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ἐνώπιον καμίνου πυρός. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ παρετήρει περίεξ τοὺς συντρόφους, οἵτινες ἐκοιμῶντο πάντες ὑπὸν ἡσυχον καὶ πλήρη, ὡς κοιμᾶται τις τὸ ἔαρ. Παρετήρει τὸ δλίγον ἐκεῖνο τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ, ὅπερ ἐφαίνετο διὰ τινος μικροῦ παραθύρου τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς καὶ ἐσκεπτε-το· «ὦ, ἂν ἦμην εἰς τὴν ἐξοχὴν νὰ ἀναπνέω ἐκεῖνην τὴν αὐ-ραν!» Παρετήρησεν ἕνα φανὸν θεοειμένον εἰς μίαν γωνίαν μα-κραν, ὅστις ἐστέλλετο περίεξ φῶς τρέμον, ὅπερ διεφαίνετο καὶ ἐ-χάνετο ἐναλλάξ, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι τὸ φῶς τοῦτο ἐπηύξανεν αὐ-τῷ τὴν θλίψιν καὶ καθίστα τὸν χρόνον μακρότερον. Κατόπιν ἐ-ξήπλωτο πάλιν εἰς τὴν κλίνην καὶ παρεδίδετο εἰς σκέψεις διὰ τὴν αὔριον, κλείων τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μένων ἀκίνητος διὰ νὰ ἀποκοιμηθῇ μετὰ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην σκέψιν, ἀλλὰ πάντοτε εἰς μάτην. Ἡ γλυκεῖα ἐκείνη σκέψις δὲν παρεῖχεν εἰς αὐτὸν ἡσυχί-αν· τὸ σῶμα ἦτο ἀκίνητον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν κλειστοί, ἀλλ' ἡ καρδιά ἐκτύπα, ἐκτύπα, ὡς λέγουσιν· «δὲν θὰ κοιμηθῇς, δὲν θὰ κοιμηθῇς»· καὶ μετὰ τινος χρόνον ἠναγκάζετο νὰ ἀνοίγῃ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ νὰ παρκατῇ περίεξ ἐκ νέου. Πολλὰ καὶ μακρὰ ὥραι διήλθον οὕτως. Ἐπὶ τέλους ὁ κάματος τὸν κατέβαλεν· ἡ καρδιά ἐσιώπησεν· ἡ πυρρὸς αὐτῆς ἡρόχασεν. Ἀπεικονί-θη· ὠνειρεύθη τὴν αὔριον· ὠνειρεύθη τὴν μητέρα του. Τῷ ἐφα-νέτο ὅτι ἡσθάνετο ὅτι διήρχετο ἐπὶ τοῦ μετώπου του ἡ χεὶρ αὐτῆς καὶ ὠνειρεύετο ὅτι ἐλάμβανεν αὐτὴν καὶ ἔθετε τὰ χεῖλη του ἐπάνω. Ἀκολούθως αἶφνης τῷ ἐφαίνετο ὅτι ἐπέστρεψεν οἰ-κοὶ πατρίαν καὶ τῷ ἐπαγγέλλον εἰς τὴν μητρίαν, μία πρὸς μία, ἕκαστον μικρὰ σκηνὰ τοῦ βίου τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐτῶν καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς ἐκείναις πάντοτε ἡ μήτηρ του, ἱκανὴ νὰ τὸν πα-ρηγορῇ κλαίοντα· ἢ νὰ τὸν προστατεύῃ ἀπειλούμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς· ἢ νὰ τὸν περιποιῇται πληρωθέντα ἐκ πτώσεως· ἢ νὰ παρίσταται αὐτῷ ἀσθενούντι· καὶ πάντοτε ἀγωνιώσα ἐξ ἀγάπης καὶ μερίμνης, πάντοτε προσεχίης, πάντοτε μήτηρ! Κατόπιν ὠ-νειρεύθη αὐτὸν ἔφηβον· ἀνεμνήσθη τῆς ἡμέρας τῆς ἀναχωρήσε-ως, τῶν μητρικῶν θαυρύων, τῶν μακρῶν ἐνηγκαλισμῶν, τῶν ἀνταλλάξαντων λόγων τοῦ ἀποχωριστικοῦ καὶ τῆς παρη-γορίας, καὶ ἡσθάνετο ὅτι συνεστράφητο ἡ καρδιά αὐτοῦ ὡς τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ἡσθάνθη περίεξ τοῦ σώματος του τοὺς βρα-χίονας τῆς μητρός του, ἥτις δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ἀνα-

χωρήσῃ· προσεπάθησε νὰ λύσῃ ἐαυτὸν ἀπ' αὐτῆς, δὲν ἠδυνήθη· ἐξέβαλεν οἰμωγὴν . . . ἦτο ἐξυπνος. Ἐθεώρησε πέριξ, ἐσκέφθη, ἐπανήλθεν εἰς ἐαυτὸν, ὑπῆρξε δὲ τοῦτο στιγμὴ χαρᾶς, ἣν δύναται τις νὰ φαντασθῇ, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἐκφράσῃ.

Κάτω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ στρατώνος διεχέετο θερμῶδης κτύπος τυμπάνου. Πάντες ἀνεπήδησαν ἐκ τῆς κλίνης. Αὐτὸς ἐνεδύθη ἐν σπουδῇ καὶ ἔλαμψε μετὰ τῶν ἄλλων τὰ συνήθη ἔργα τῆς πρωίας, ἱλαρὸς καὶ φαιδρὸς τὴν θύην, ἀλλὰ μὲ πυρετὸν ἐπὶ πλέον καὶ μὲ καρδίαν τεταραγμένην. Ἐπορεύετο προστρέφων μὲ τοὺς πόδας τὸ δάπεδον, ἔδρανε τὰ χεῖλη, ἔφερε καὶ ἐπανεφέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου θερμότητι καὶ ἡρώτα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοὺς γείτονας ὅποια ὥρα ἦτο, καὶ παρετῆρει ἐαυτὸν καθ' ἐκάστην στιγμὴν ἀπὸ τοῦ στήθους μέχρι τῶν ποδῶν ἔαν ἦτο καθαρὸς καὶ ἂν ἔκαστον ἦτο εἰς τὴν θέσιν του. Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ἡ ποθητὴ μεσημβρία. Ποθητὴ, διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἀναχωροῦσα ἐκ τῆς οἰκίας, ὡς ἐλέγετο ἐν τῇ ἐπιστολῇ, περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς πρωίας ὤρειλε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν· ὁλίγον τι μετὰ μεσημβρίαν, λογιζομένης τῆς πορείας, ἣν εἶχεν ὅπως χάμη καὶ τῆς βραδυότητος, μεθ' ἧς δυστυχῆς γραῖα θὰ ἐξετέλει τὰύτην. Ἀκριβῶς ἐκείνην τὴν ὥραν οἱ στρατιῶται ὤρειλον νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὸν σταθμὸν διὰ νὰ μεταδῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ῥάβδων. Ὁ ἡμέτερος καλὸς υἱὸς, ἐπιδείξας τὴν ἐπιστολὴν τῆς μητρὸς του, ἐπέτυχεν ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τούτης. Οἱ στρατιῶται ἐξῆλθον· οἱ κοιτῶνες ἔμειναν ἔρημοι· οὗτος δὲ ἀνέβη πρὸς τὰς κλινὰς, ἐπέταξεν εἰς τὴν κλίνην του, ἐστρέφθη ἐκεῖ διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἔστη μίαν στιγμὴν ἀκλόνητος, ἐπειδὴ τῷ ἐφαίνετο ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ σταθῇ ἐπὶ τῶν κνημῶν καὶ ἡγωνία.

Μετ' ὀλίγον ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης, ὑπεστῆριξε τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὸ πρόσωπον εἰς τὰς παλάμκας, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ ἐσκέφθη· «Αὐτὴ θὰ ἔλθῃ. Θὰ ἔλθῃ ἐδῶ, ἀκριβῶς ἐνταῦθα, εἰς τοῦτον τὸν στρατῶνα!» Καὶ γελῶν, μὲ φωνὴν διακεκομμένην καὶ συγκαταρτημένην, ἔβρε το μέτωπον δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν. «Τέσσαρα ἔτη ἀρ' ὅτου δὲν τὴν βλέπω! Τέσσαρα ἔτη!» Καὶ ἐδείκνυε μὲ τοὺς τέσσαρας δακτύλους τῆς χειρὸς. «Πόσον ὑπῆρξεν μακρὰ!» Καὶ ἐπανεφέρειν εἰς τὴν μνήμην τὰς μελαγχολίας, τὰς ἀποθαρήσεις καὶ τὴν καταθλιπτικὴν δδύναν· «ὦ!» ἀνεφώνει κατόπιν μὲ ἥδυν τόνον καὶ τρέμοντα ἐξ ἐπεράστου συμπλοῖας, ἐνῶν τὰς χεῖρας καὶ κινῶν ἑλαφρῶς τὴν κεφαλὴν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐξ ἐνδὸς σημείου τοῦ τοίχου ὡς διὰ νὰ εἴπῃ· «δυστυχῆς μήτηρ!» καὶ ἔλεγε τῷ ὄντι· «δυστυχῆς μήτηρ! Καὶ ἀναχωρεῖς τόσον μακρόθεν διὰ νὰ ἔλθῃς νὰ μὲ ἴδῃς καὶ ἔρχεσαι ἐντελὴς μόνη καὶ πεζὴ καὶ πορεύεσαι τόσας ὥρας ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ θὰ φθάσῃς ἐνταῦθα εἰς τὰύτην τὴν πόλιν, τὴν τόσον μεγάλην, ἐν μέσῳ τόσων ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ γνωρίζῃς ποῦ ἐγὼ εὐρίσκουμαι καὶ θὰ ἀνιχνεύῃται νὰ ἐρωτᾷς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ποῦ εἶναι ὁ στρατὸν ἡμῶν καὶ νὰ ἴσται ἀκόμη εἰς τοὺς πόδας τόσον χρόνον, σὺ, μόνη γραῖα, ἀσθενής, ἀδύνατος καὶ ἴσως θὰ πλανηθῇς διὰ τῶν δδῶν τῆς πύλεως καὶ θὰ περιφέρῃσαι χωρὶς νὰ γινώσκῃς ποῦ θὰ δακρύῃ ἡ καρδία σου, διότι δὲν εὐρίσκεις . . . ὦ δυστυχῆς γραῖα!» Καὶ ἐξηκολούθει νὰ ἔχῃ τὰς χεῖρας ἡνωμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ περιεπάτει στήριγων μεταξὺ τῶν δδόντων, ὅτε τὸ

ἔν χεῖλος, ὅτε τὸ ἄλλο καὶ κλείων τὰ βλέφαρα, ὡς διὰ νὰ ἀποδιώξῃ ἐντὸς τὸ δάκρυ, ὅπερ ἦν ἔτοιμον νὰ ἐξέλθῃ. Καὶ ἐπανελάμβανεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν. «Δυστυχῆς γραῖα!»

Ἐπειτα ἔφερεν ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, ἐξέβαλλε στεναγμὸν, ἀνωροῦτο εἰς τοὺς πόδας ὀρμητικῶς καὶ περιεπάτει ἐν τῷ δωματίῳ τὸ βῆμα σπεύδοντος ταξιδιώτου. Μετ' ὀλίγον αἶφνης ἴστατο. «Θὰ εἶναι ὥρα!» Ἐτρεχεν εἰς τὸ παράθυρον, τὸ ὅποιον ἦτο πρὸς τὴν δδὸν, ἐξῆλθον ἐκρυτὸν ἔξω τοῦ τοίχου, παρετῆρει δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μίαν, δύο, τρεῖς φορὰς—οὐδεῖς. Ἀνέδρανε τὸ αἶμα εἰς τὴν κεφαλὴν του. «Συμφῶμεν ἄλλο!» ἔλεγε καθ' ἐκρυτὸν καὶ ἐλάμβανε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποδιώξῃ ἀπὸ τοῦ νοῦ τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς του, διὰ νὰ ἀπατήσῃ οὕτω τὸν χρόνον τῆς δδυνήσεως προσδοκίας. Νὰ ἀποδιώξῃ ἐκείνην τὴν εἰκόνα! Ταχάπωρος! Ἦτο ἀδύνατον· παρετῆρει τούτου.

«Παρατῆρησον μήτηρ», ἔλεγε κατόπιν μὲ ζωηρὰν φωνήν, κινῶν ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου τὰς δύο χεῖρας ἀνοικτάς, «ἐγὼ σοι ἐρείλω ἐν ἀγαθόν, γινώσκεις ἐν ἀγαθόν . . .» Παρατῆρησε πέριξ· οὐδεῖς ἦτο· ἐξηκολούθησεν· «ἐν ἀγαθόν, οὕτως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δὲν δύναται τις νὰ θέλῃ πλείοτερον!» Καὶ ἀφῆκον τὰς ἡνωμένας χεῖρας νὰ πέσωσιν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐξηκολούθει νὰ κινῇ ἡδέως τὴν κεφαλὴν, ὡς διὰ νὰ δηλώσῃ πλέον σαφῶς διὰ κινήσεως τὴν ἔνοιαν τῶν τελευταίων λόγων του. «Δὲν δύναται τις νὰ θέλῃ πλείοτερον». Εἴτα, ἐξείρνης, ἐπαράτατο καὶ· «Θὰ εἶναι ὥρα!» ἡρώτα ἐαυτὸν, καὶ ἄλλην φορὰν, καὶ ἀκόμη μίαν φορὰν ἐρρίπτετο εἰς τὸ παράθυρον καὶ κατόπιν ἴστατο αἶφνης καὶ ἔστρεψε τοὺς ὤμους· «ὄχι!» λέγων πρὸς ἐαυτὸν, «ὤρειλον νὰ μὴ ἴδω». Καὶ ἐκτόπα διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, ὡς διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ· «ὄχι». Ἀλλ' ἐμεδίκα καὶ τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο ἤθελε νὰ εἴπῃ· «Ε, δὲν ἐπιτυχῶ!» Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μετὰ τινα στιγμὴν ἀντεμετώπιζε τὸ παράθυρον καὶ παρετῆρει· «οὐδεῖς». Ἐπανήρχετο πλησίον τῆς κλίνης καὶ ἐμελέτα τρόπον τοῦ νὰ διέλθῃ τὸν χρόνον. Ἐκαμπτε τὸν βραχίονα, μὲ τὸν δεξιὴν ἐκτενῇ ἐκκέντρῳ τοῦ πώγωνος, ἐστῆριξε τὸν ἀγκῶνα τοῦ βραχίονος τοῦτου διὰ τῆς παλάμης τοῦ ἄλλου, καὶ προσήλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ θέτων τὸ ἐν γόνυ ἐπὶ τοῦ ἄκρου, ἔστρεψε διὰ τοῦ νοδὸς εἰς τὸν οἶκον, ἔβλεπε τὴν μητέρα του νὰ χάμη ἐν δέμα ἀπὸ ὑποκάμισα καὶ ῥινόμακτρα, διὰ νὰ τὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν, τὴν ἔβλεπεν ἀποχαριτωσάν τοὺς ἱδικούς της, ἐκκινουσαν τὴν συνώδευε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς νοερώς διὰ τῆς δδου, ἐκείνης τῆς δδου τῆς τόσον μακρῆς! ὑπὸ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου, ἐν μέσῳ νερῶν κόνεως, ἐγειρομένων ὑπὸ τῶν κάρρων καὶ ἀμάξων, αἵτινες διήρχοντο ταχέως. Τὰ κάρρα ταῦτα αὐτὸς τὰ ἔβλεπε νὰ ἐπιψύχῃ τῶν ἐνδωμάτων τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς, νὰ ἐγγιζῶσιν αὐτὴν, νὰ τὴν ἀπωθῶσι· αὕτη γραῖα, κουρασμένη καὶ κλονιζομένη ἐπὶ τῶν κνημῶν δὲν κατ' ὄρθου ἐγκαθίως νὰ ἀποσύρῃ τὰ κάρρα ταῦτα· ἴδου, καταρθάνει ἐν μὲ μεγάλῃ ταχύτητι, εἶναι πλησίον αὐτῆς, θὰ προσκρούσῃ ἐπ' αὐτῆς. «Α! παραμύρισον» ἐφώνησεν ὁ υἱὸς, ποιῶν, χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσῃ, κίνησιν τινα τῆς χειρὸς, ὡς διὰ νὰ ἀρπάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸν βραχίονα καὶ νὰ τὴν σύρῃ πρὸς ἐν μέρος. Καὶ τῇ ἐδείκνυε μὲ τὸν δάκτυλον τὰς ἐπερχομένας ἀμάξας πρὸς ἀποφυγὴν, καὶ τὰ μέρη τῆς δδου τὰ πληρῆ λίθων καὶ τὰ ἄκρα τῶν τάρρων· καὶ κατόπιν πολλῆς πορείας, τῷ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπε

τὴν δυστυχίῃ γράβαν ὅτι ἐδάδιζε κλονιζομένη, κύπτουσα ὑπὸ τῷ βάρος τοῦ θέρματος, ἐξηγνημένη τὰς δυνάμεις, διψῶσα, καὶ ἐτήγετο ἡ καρδία αὐτοῦ διὰ τοῦτο καὶ ἐπτενάζε καὶ περιεπάτει, λέγων καθ' ἑαυτὸν· «ὦ, δυστυχῆς γυνή, ὅδε εἰς ἐμέ τὸ θέρμα τοῦτο· ἄφες νὰ σοι τὸ φέρω ἐγὼ· δὲς μοι τὸν βραχίονα». Καὶ ἔτεινε τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ τῷ ἐφάνετο ὅτι ἤσθλανετο ὅτι εἰστήγετο μεταξὺ τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ κορμοῦ βραχίονι τις τρέμων, καὶ ἔβαινε ἔχων πάντοτε τοὺς ὀρθάλμους ἀκινήτους ἐξαπτομένους διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ ἀέρος πρὸς τὰ δεξιὰ, εἰς τὸ ὕψος τῶν πλευρῶν ζητῶν τὴν χεῖρα τῆς μητρός του.

Ἀκολούθως συνήρχετο εἰς ἑαυτὸν· ἡ σκέψις ὅτι ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν θὰ ἐνηγαλλίζετο τὴν μητέρα του τῷ ἐπανήρχετο διακρίθῃ εἰς τὴν μνήμην καὶ ἠσθάνετο ἐκ τούτου, ὡς διὰ πρῶτην φορὰν, μεγάλην τέρψιν· τὰ θυμὰτὰ τοῦ ἐξωγονοῦντο, τὰ χεῖλη τοῦ ἐκκρίπτων, ὅλοι οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου τοῦ μετεβάλλοντο ἐκ τῆς χαρᾶς· ἐν ἑλαφρὸν μειδίαμα, εἴτα μειδίαμα πλατὺ, εἴτα τῷ ἐπῆρχετο λυγρὸς γέλωτος σπασμωδικοῦ, τὸ στήθος καὶ οἱ ὦμοι τοῦ ὕψοντο καὶ ἐταπεινοῦντο, καθὼς ἐκ τῆς κοπώσεως ταχυπορίας τινός· καὶ τέλος ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς κλίνης μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐπνιγεν ἐναντίον τῶν κλινοσκεπασμάτων τὴν σφοδρὰν ἐκείνην μίξιν τῶν θαυρῶν καὶ τοῦ γέλωτος, σείων ἀκόμη τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ ἔλεγε· «Δυστυχῆς μητέρα!».

«Ἐτρελλάθη» ἐφώνησεν εἰς θεανεὺς παρερχόμενος τὸν κοιτῶνα καὶ σταθεῖς ὀλίγον ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας, ὅθεν ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ στρατιώτης ἐπαράχθη, ἀνωρθώθη εἰς τοὺς πόδας ἐστῆς καὶ τὸν παρετήρησε μὲ ὀρθάλμους ὑγροὺς ἐκ τῶν θαυρῶν καὶ τὸ στόμα ἀνοικτὸν εἰς μειδίαμα· δὲν εἶχεν ἐννοήσει. Ὁ θεανεὺς ἐξηφάνισθη μουρμουρίζων· «εἶναι τρελλός, εἶναι τρελλός!»  
(Ἐπεται τὸ τέλος) Α. Ο.

Ὁ ἐν Σιατίστῃ Πανοσιολογιώτατος φίλος Ἀρχιμ. Κ-ος Μ. Τουμπάλινης, γραμματεὺς καὶ Ἱεροκλήρως τῆς Μητροπόλεως Σισανίου εὐηρεστήθη νὰ ἀποστείλῃ τῇ «Πανδαίσιᾳ» τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ ἐμπεριθῇ περὶ τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ μελέτην:

## ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

### ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΙΣΑΝΙΟΥ

Στερούμενοι τῶν χρησίμων καὶ καταλλήλων χαρτίων ἐν τῷ κυκλοῦντι ἡμᾶς ἐνταῦθα λιμῷ βιβλίων, ἵσως δὲν ἔπρεπε μετὰ τὰ μέχρι τοῦδε περὶ τῶν Μητροπολιτῶν Σισανίου καὶ τοῦ θρόνου τῆς ἐπαρχίας ταύτης καθόλου κατὰ καιροὺς γραφέντα παρὰ διαφόρων, καθὼς καὶ τὰ περὶ τοῦ ὑποκειμένου τούτου βραχύτατα ἡμῶν σημειώματα (Ἐκκλ. Ἀληθ. ἔτος ιστ' ἀριθμ. 41), εἰς τὸ αὐτὸ νὰ ἐπανέλθωμεν θέμα καὶ περὶ ὑποθέσεως μακρᾶς καὶ ἐμβριθεῖς ἀπαιτούσης ἐρεῦνας τῶν καταλλήλων πηγῶν, σπανίων ὡς τὰ πολλὰ, ἀπασχολήσωμεν τοὺς ἀναγνώστας· ἀλλ' ἐν τυχαίως περιελαθούσιν

ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν ἐγγράφοις Μητροπολιτῶν τινῶν τῆς ἐπαρχίας Σισανίου, ἐν οἰκείῳ κατατιθεμένοις τόπῳ, καὶ ἐν διαφόροις ἀναγνώσεσι καὶ μελέταις ἡμῶν εἰδήσεις τινὰς καὶ πληροφορίας περὶ τῶν κατὰ καιροὺς χρηματισάντων Μητροπολιτῶν Σισανίου, ἐξ ὧν τινες—ἐν τοῦλάχιστον ληφθῇ ἐν ὄψει ὁ μέχρι τοῦδε γνωστός κατάλογος τῶν Μητροπολιτῶν Σισανίου—οὔτε κατ' ὄνομα ἀνεφέροντο, σποραδικῶς ἀπαντήσαντες, προθύμως ταύτας ἐν μελέτῃ περὶ τῶν Μητροπολιτῶν Σισανίου εἰς τὴν δημοσιότητα, ὡς ἀφορμὴν πρὸς κίνησιν καὶ τοιούτου παρ' ἡμῖν ἐνδιαφέροντος κατατιθέμεν, παρατηρήσει δέ τιτι πάνυ ὀρθῇ τοῦ κ. Μ. Γεδεῶν, χαρτοφύλακος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ἐπόμενοι παρὰ τῶν δυναμένων ἢ γινωσκόντων τι νεώτερον εἰπεῖν τὰς ἀναγκαίας προσθήκας καὶ τὴν τῶν κεχρησμένων αὐτῆς συμπλήρωσιν εὐγνωμόνως ἀπεκδεχόμεθα καὶ ἐλκζητοῦμεν, ὅστις, ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «τὰ σφάλματα τῶν ἐπισκοπικῶν καταλόγων» σπουδαία μελέτη αὐτοῦ ἔγραψεν: «εὐχῆς ἔργον ἦν ἂν, εἴπερ ἔγραφον καὶ ἕτεροι περὶ ἐτέρων Μητροπόλεων, ὅπως ποιῆται κατόπιν προσθήκας εἰς τὰ περὶ αὐτῶν γραφόμενα ὁ δυνάμενος νεώτερόν τι εἰπεῖν ἢ συμπληρώσῃ τὰ κεχρησμένα» (Κήρυξ Τομ. Γ-ος ἔτος 1892 σελ. 117).

Ἄλλ' ἐν πρώτοις εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ σύστασιν τῆς ἐπαρχίας Σισανίου τὸν λόγον φέροντες, παρατηροῦμεν διὰ βραχείων ὅτι οὔτε ἡ ἐπαρχία αὕτη δέον νὰ θεωρητῇ τὸσφ μεταγενεστέρας ἐποχῆς, ὅσω ἐν τῷ γνωστῷ περὶ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ Μητροπολιτῶν Σισανίου καταλόγῳ παρίσταται, οὔτε ὁ ἀπὸ χρονολογίαν 1639 ἀναγραφόμενος Μητροπολίτης Σισανίου Παρθένιος, ὁ πρῶτος Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὡς ἐρρήθη καὶ ἄλλοτε. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ εἰς τὰς πρώτας ιστορικὰς πηγὰς τῆς συστάσεως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἀττικῆς Ἰουστινιανῆς, εἰς ἣν, ὡς γνωστὸν, ὁ θρόνος τῆς ἐπαρχίας Σισανίου ἐκκλησιαστικῶς ὑπήγετο, ἀνατρέχων καὶ περὶ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου πληροφορίαν τινὰ ἀναζητῶν, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ αὐτοκράτορος ἐν ἔτει 535 καὶ 548 ἐκδοθεῖσι δυοὶ Χρυσόβουλλοις, οὔτε ἐν τῷ κατόπιν ἐπὶ Βασιλείῳ τοῦ Μακεδόνοιο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ ἐννάτου αἰῶνος ἐκδοθέντι τρίτῳ τοιούτῳ εὕρισκει τοιαύτην, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο μὲν τὸ τελευταῖον τοῦτο χρυσόβουλλον, ὅπερ καὶ μόνον τοὺς ἐν τῷ κλίματι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης περιλαμβάνον ὑποκειμένους θρόνους—τῶν προγενεστέρας ἐποχῆς δύο τοιούτων οὐδὲν διαλαμβανόντων περὶ αὐτῶν—ἠδύνατο μνεῖν τινὰ καὶ περὶ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου ποιῆσθαι, ἀκέραιον μέχρις

ἡμῶν δὲν διεσώθη, τοῦτο δὲ ἡ κατὰ καιροῦς περὶ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου λόγον ποιησάμενοι, ὡς πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν βαθμίδα καὶ τάξιν αὐτῆς μεταξύ τῶν λοιπῶν τῆς ἐν λόγῳ ἀρχιεπισκοπῆς ἐδρῶν διαφωνοῦντες, μετὰ τῶν Μητροπόλεων ἡ ἐπισκοπῶν αὐτῶν συγκαταλέγοντες (α) οὐδεμίαν περὶ τῆς ἐξ ἀρχαιοτάτων καταγωγῆς αὐτῆς καὶ συστάσεως ἀμφιβολίαν ἐγείρουσιν ἀναντίρρησην ὅτι τὴν καταγωγὴν αὐτῆς πρέπει νὰ ἀγάγωμεν εἰς ἀρχαίαν ἐποχὴν, ἴσως μὲν μεταγενεστέραν τῆς συστάσεως τῆς εἰς ἣν ὑπήγετο ἀρχιεπισκοπῆς τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, πάντως ὁμοίως ἀρχαιότεραν τῆς ὅσῳ παρίσταται, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τεσσάρων εὐρεθέντων ὀνομάτων ἐτέρων Μητροπολιτῶν Σισανίου, ἐξ ὧν οἱ μὲν τρεῖς Νέοφυτος, Παχώμιος καὶ Γερμανὸς ἐν τινι καταλόγῳ ὁ δὲ τέταρτος, Λαυρέντιος, ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν» τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν ἱστορικῇ μελέτῃ τοῦ κ. Γεδεῶν (συμβ. εἰς τὴν ἱστορ. τῆς Ἀπ. Ἐκκλ. Ἀθηνῶν σελ. 6) ἀναφέρονται.

(Συνέχεια)

### Ἐξ Ἀγχιάλου.

Ἐξοχος ὑπῆρξεν ὁ ἐπιμνημόσυνος λόγος τῆς Α. Σεβασμιότητος, τοῦ εἰς τὸ λέγειν ἀρίστου μητροπολίτου ἡμῶν Βασιλείου κατὰ τὸ γενόμενον ἐνταῦθα τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς εἰς Κύριον ἀπελθούσης μακαρίας ψυχῆς τοῦ αἰδίου εὐεργέτου τοῦ ἡμετέρου Γένους, τοῦ ἀλήστου μνήμης ὁμογενοῦς Ἀνδρέου Συγγροῦ. Τοιοῦτου μεγάλου ἀνδρός, οἷος ὑπῆρξεν ὁ αἰμνῆστος Α. Συγγρός, ἄξιος ὑμνητῆς ἐγένετο ὁ ἡμέτερος μητροπολίτης, ὅστις, διὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐφραδείας, μετὰ τὰς εἰθιμμένας εὐχάς, ἐν μέσῳ γενικῆς κατανύξεως καὶ εὐλαβείας τοῦ τιμῶντος τὴν μνήμην τοῦ μακαρίου ἀνδρός πολυπληθοῦς πληρώματος, ἐνθουσιωδῶς ἐξύμνησε τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος, μνησθεὶς καὶ πάντων τῶν ἄλλων φαινῶν ἀστέρων, τῶν κοσμοῦντων τὸ φωτεινὸν σπέρμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐπεκταθεὶς ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου αὐτοῦ πᾶν καταλλήλως καὶ ἐν ἀρμόζοντι μέτρῳ εἰς δίκαιον ἔπαινον καὶ ἐκθέασιν τῶν ὑψηλῶν ἀρετῶν τοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων Ἑλληνικοῦ γένους καὶ τῆς ἀπεριορίστου ὠφελείας, ἣν αὐτὸ ἀνέκαθεν ἐπόριζε καὶ προσπορίζει ἔτι τῇ ἀνθρωπότητι ἀπάσῃ ἐν γένει καὶ μὴ παραλείψας νὰ παροτρύνῃ καὶ παρὰ

(α) Ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ἐν τῇ δωδεκάβιβλῳ αὐτοῦ (κερ. 2. σελ. 508) καὶ ὁ Μ. Δήμετσας ἐν τῷ περὶ τῆς αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας τῆς Α. ἡς Ἰουστινιανῆς συγγραφῇ αὐτοῦ (σελ. 27) θεωροῦσι τὴν ἐπαρχίαν Σισανίου Μητρόπολιν, ὁ δὲ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθος ἐν τῷ περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων συναγματικῷ αὐτοῦ (σελ. 8) καὶ ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ του (σελ. 396) ἐπισκοπῇ.

κελεύσεται πάντας καθ' ἕκαστον, ἐν ἀναλόγῳ μέτρῳ τῶν ὑλικῶν ἢ ἠθικῶν δυνάμεων αὐτοῦ εἰς μίμησιν τῶν τε προγόνων ἡμῶν καὶ τῶν ἐν τῷ λήγοντι αἰῶνι δι' ἀπρεφάντων σὺν τῷ αἰμνῆστῳ Συγγρῷ ὁμογενῶν φωστήρων καὶ εὐκλεῶν εὐεργετῶν τοῦτε ἑλληνικοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπάσης, ὧν, ὡς εἶπε, «δικαίων ὄντων, χρόνος σωτῆρ ἀριστος».

Τὴν 20ῇ Φεβρουαρίου 1899.

Α. Ι. Ο.

## ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Τὴν ἐσπέραν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀρίκοντο καὶ ἐνταῦθα ὁ περιοδεύων Πρωθυπουργὸς Κ. Γραΐκωφ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν Κ. Ραδοσλαύωφ, προὑπαντηθέντες ἐγκαρδίως ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πολλῶν αὐτῶν ἐνταῦθα φίλων, τὴν δὲ ἐπαύριον παρετέθη αὐτοῖς ὑπὸ τῶν πολιτῶν γεῦμα ἐν ᾧ ὁ Πρωθυπουργὸς διέπτυξε διὰ μακρῶν, ἐπευφημούμενος ὑπὸ τῶν παρεστώτων, τὸ πρόγραμμα τῆς νῦν Κυβερνήσεως, διακιολογήσας τὰς ἐνεργείας αὐτῆς, συστήσας τὴν ἀνάγκην αὐστηρᾶς οἰκονομίας πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἡγεμονίας, ἀποβολὴν τῶν δολίων καὶ ἀνικάνων ὑπαλλήλων, ἀμερόληπτον ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἰς πάντα ἀνεξαιρέτως ἄνευ διακρίσεων, καὶ τὴν ἐν εἰρήνῃ πρόδον καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς χώρας, δι' ὧν καὶ μόνων θὰ ἐπιτύχῃ, εἶπεν, ἡ Βουλγαρία τὴν ἐκτίμησιν τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἰδεωδῶν αὐτῆς, προσιπὼν ἐν τέλει ὑπὲρ τῆς Α. Υ. τοῦ Ἡγεμόνος. Κατόπιν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν Κος Ραδοσλάβωφ δι' ὀλίγων ἐπεκλήσατο τὴν ὑποστήριξιν τῶν πολιτῶν, προσιπὼν ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στολισκῶν μετὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀπῆραν διὰ τῆς «Ναξέδας» εἰς Πύργον.

Κύρια Διευθυντῆ.

Ἐν τῇ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ὑμῶν ἐκθέσει τῶν ἐκλογῶν τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἀνέγνω μετὰ λύπης μου ὅτι κατὰ λάθος ἐσημειώθη τὸ ὄνομα Μ. Τσίλογλους, ἀντὶ τοῦ γνησίας ὑπογραφῆς μὲν Μ. Σάββα τὴν ὁποίαν, παρακαλῶ, ὑμᾶς τε καὶ πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε εἰς σχέσιν μετ' ἐμοῦ ἐρχομένους, νὰ λάβωσιν ἐν τῷ μέλλοντι ὑπ' ἀκριβῆ σημειώσιν.

Βάρνα 21 IV 99.

Μ. Σάββα.

Ἀντὶ τοῦ πρὸς Κύριον ἀποδημήσαντος ἱατροῦ τοῦ ἐνταῦθα Νοσοκομείου Παρασκευᾶ Νικολάου Β. Βάλληνδα, διωρίσθη ὁ πρῶν διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἑπταφυργίῳ Κων)πόλεως Νοσοκομείου καὶ δημαρχιακὸς ἱατρός Προβαταίου ἀξιότιμος συμπολίτης καὶ σεβαστὸς φίλος ἡμῶν Δ-ρ Κ. Φλώρης Ἰ. Φλώρης.

## ΑΔΑΗΔΟΓΡΑΦΙΑ

Κ-φ Ἀποστόλῳ Βαϊνοπούλῳ Ἐνταῦθα συνδρομὴ ἐνεστώτος ἔτους ἐλήφθη εὐχαριστοῦμεν.